

79. Az értelem ajándéka segít a kinyilatkoztatott igazságok mélyebb megértésére

Énekeljük a 101. számú éneket:

*Szállj ránk, életadó Lélek,
Szállj le közénk, Értelem! Add a hitet értenem.
Engedd Anyaszentegyházad érverését éreznem.
Háznépedre jer le, Értelem Lelke!*

Vágyakozó lélekkel várjuk a Szentlelket, aki **az értelem ajándékát** adományozza nekünk!

Ha valaki külföldön jár, akkor sokszor van ilyen élménye: „Nem értem!” Tudniillik azt, amit mondanak. Aki fáradságos erőfeszítéssel megtanul valamennyire egy nyelvet, az azt mondja: „Kezdem érteni.” S felfakad az emberben a vágy, hogy milyen jó lenne egészen megérteni!

Amikor az apostolok, illetve az őket hallgatók az első pünkösöd napján minden erőfeszítés nélkül megkapták a nyelvtudást az értelem Lelkétől, akkor az értelem ajándékában részesültek: fáradozás nélkül megértették Isten dolgait.

I. Az értelem ajándéka a megszentelő kegyelemmel kapott természetfeletti fény

A Szentlélek megvilágosítja az értelmünket, hogy a kinyilatkoztatott igazságokat mélyebben felfogjuk, megéljük, azokba mélyebben bepillanthatunk, bár a hittitkok belátására nem képesít. Azok megmaradnak titoknak, misztériumnak. Így például a Szentháromság titka, hogy tudniillik egy Istenben három Személy van, még az örökkévalóságban is kimeríthetetlen boldogságunk, állandó örömünk lesz a folytonos megismerésében és a szüntelen szeretésében.

1. Szemünknek reggelenként olyan szép élmény, ha látjuk, hogy lassan eltűnik a sötétség, az ég szürkülni, azután derengeni kezd, s végül mindent aranyba önt a nap. Az Úristen világában a lélek szeme az, amely a nem látás után eljut a látás állapotába. Ezért nagyon fontos a szemlélődésre való előkészületünkben a Szentlélek ajándékainak tudatos befogadása, a velük való együttműködés, mert Isten indításának befogadására értelmünk a világosságot kapja, akaratunk pedig a lendületet, az erőt.

Ha most az imádság közben becsukjuk a szemünket, akkor sötétséget látunk. (Hiszen a szemhéjunkig azért lát a szemünk, csak fény nem érkezik el hozzá.) Behunyt szemmel vágyódjunk a fény látása után! Azután így **vágyódjunk** a Szentlélek ajándékára, az értelem ajándékára, amely már nem a szemünket, hanem az értelmünket fogja megvilágosítani, **hogyan belülről tudjunk látni!**

2. Az *intellectus* latin szó, jelentése: *értelem*. Az *intus legere* szóösszetételből származik. Az *intus* jelentése: belül, a *legere* szó jelentése pedig: olvasni. Tehát az *intus legere* azt jelenti, hogy *belül olvasni*, belül látni. Tehát ez az ajándék arra képesít, hogy felfogjuk, meglássuk az igazság belső értelmét.

Most behunyt szemmel próbáljunk belülről nézni! Igazában ez már nem megy a magunk erejéből, hanem a Szentlélek által. Ha a Szentlélek nem adná ajándékba ezt a „belátást”, ezt a „belül látást”, akkor lelkileg vakok lennénk. A messiási országban azonban *a vakok szeme megnyílik* (Iz 35, 5). Itt nyilván nem csak a testi vakokról van szó, hanem sokkal inkább egy olyan ajándékról, amely látóképességet ad a léleknek.

Az értelmet a német *Einsicht*nek nevezi. Így lehetne szó szerint lefordítani: *betekintés*. *Ein* a németben a valahová befelé irányulást jelenti, a *Sicht* pedig a látást. Az értelem ajándékával be-nézést, be-tekintést nyerünk Isten világába, belül látást. Ezt a belső látást igényeljük most az Úrtól!

3. **Aquinói Szent Tamás**, a rendszerező hittudós tanítja: **Istenről és Isten dolgairól a bölcsesség ajándékában a Szentlélektől valami ízes megtapasztalást kapunk**. Isten szeretetének megtapasztalását, jó ízét, mint ahogyan egy finom falatnak is jó íze van. Egyrészt értelmünk meglátja Isten szeretetét, másrészt akaratunk boldogan birtokolja, élvezi is azt. Ez az ajándék tehát a szeretet erényét tökéletesíti.

Szent Bonaventúra ellenben közvetlenül az Istennel való tapasztalati érintkezésből

származtatja a bölcsesség ajándékának jó ízét. Ez ahhoz a kellemes érzéshez hasonlít, mint amikor olyan valaki cirógat meg minket, aki nagyon szeret bennünket, és akit mi is nagyon szeretünk. **A bölcsesség Szentlélektől kapott ajándéka is ilyen belső kellemes ízelet, érzékelést, megtapasztalást ad Istenről, megízlelteti velünk Istent.** Szent Bonaventúra szerint **az értelem ajándéka** nem annyira Isten valamiféle kívülről történő megízlelését adja, mint a bölcsesség ajándékánál, hanem belülről segít, hogy megértsük Isten ízességét, finomságát, jóságát és édességét. Amit megértünk, az bennünk is van, azt belülről is ismerjük. Az értelem ajándéka tehát ahhoz segít, hogy Istent „megértsük”, amennyire ez emberileg lehetséges. Segít, hogy Őt és a kinyilatkoztatott igazságokat belülről is mélyebben felfogjuk.

Szent Illés próféta a Hóreb hegy barlangjánál a gyenge szellő suttogására tiszteletből betakarta fejét, mert megértette: Isten ott *jelen van* (1 Kir 19, 13), az az Isten, aki már szólt hozzá. De ezt nemcsak úgy élte meg, hogy Isten itt jelen van, tudniillik őrajta kívül, és körülveszi őt, hanem még inkább úgy, mint aki öbenne is jelen van, és belülről betölti.

Mi is kimondhatjuk: „Isten itt jelen van!” De jó, ha ezt egy kicsit már kezdjük megérteni!

Szent Jakab apostol tanítása is ide illik: *Mi, akiket a világ maradiaknak, „szegény” hívőknek tekint, gazdagok vagyunk a hitben* (vö. Jak 2, 5), vagyis gazdagok a hit mélyebb megértésében, a realitás, a végtelen Létező, Isten megértésében. Mi gazdagabbak vagyunk Istennel, akit a nem hívők nélkülöznek. Nem tudják, hogy ki hiányzik nekik, hogy ők kivel szegényebbek. Tekintsünk végig a hitünkön, és értsük meg, micsoda gazdagság lett az osztályrészünk!

Szent Pál apostol pedig az Efezusi levélben így imádkozik: *Urunk, Jézus Krisztus Istene, a dicsőség Atyja adja meg nektek a bölcsesség és a kinyilatkoztatás Lelkét, hogy megismerjétek Őt. Világosítsa meg a lelki szemeteket, hogy megértsétek, milyen reményre hívott meg titeket, milyen gazdag a szentek fönséges öröksége, és milyen mérhetetlenül nagy a hatalma fölöttünk, akik hívökké lettünk* (Ef 1, 17-19). Értsük meg, lássuk be, hogy milyen gazdagok vagyunk a Szentlélekkel, Isten Szeretetével! Ez a hitben való gazdagodás azt fogja eredményezni, hogy Isten országában is részesülünk, Isten országát fogjuk birtokolni, Isten uralkodik el bennünk.

Jézus erről mondja: *Vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot!* (Mt 25, 34). Értsük meg, hogy majd uralkodunk Vele együtt abban az országban, amelyet az Ő szeretete öröktől fogva készített. Ez az, amikor eluralkodik lelkünkben a Szentlélek, Isten Szeretete. Hagyjuk, hogy egyre jobban betöltsön! A Jelenések könyvében is megismétlődik ez a gondolat: *Istenünk országává és papjaivá tettél* minket, *és uralkodni fogunk a földön* (vö. Jel 5, 10).

4. Boldogságunkat még fokozza, ha azt is meg tudjuk érteni, hogy **„Ő bennünk van”**, belénk hatolt, átjárt, bennünk létezik! Nemcsak elméletileg, vagy rajtunk kívül hisszük Isten **jelenlétét**, hanem **belül, lelkünk mélyén is megértjük**. Valahogy úgy, ahogyan a repülőgépet kívülről körülveszi a levegő, de belül az utasokban is ott van a levegő, és átjárja, élteti őket.

Értsük meg végre, hogy Isten van, hogy Isten itt jelen van! Nyíljon rá lelkünk látása erre a láthatatlan Istenre! Abban a messiási országban élünk már, ahol *a vakok látnak* (Mt 11, 5). Isten, a levegőnél is jobban jelen van! Ugyanúgy, sőt még jobban kell érzékelnünk az Ő jelenlétének hatását, mint a levegőét. A levegő is éltet, **Isten még jobban éltet!** A levegő járása kívülről cirógatja a hajunkat, simogatja testünket, belülről pedig éltet minket. Isten még inkább!

5. Az értelem ajándéka tehát a hitgazságok mélyebb befogadására, megértésére képesít. Gazdagabbá tesz bennünket a mélyebb hittel. Ezért is mondjuk: **az értelem ajándéka tökéletesíti bennünk a hit erényét.** Belső bizonyosságot, szilárdságot ad. Szent Pál apostollal mi is elmondhatjuk: *Tudom, kinek hiszek* (2 Tim 1, 12). Most már mi is tudjuk, hogy kinek hiszünk. De ez az ajándék nemcsak a hit belső szilárdságát adja, hanem a belső bizonyosságból fakadó **örömet is, a megnyugvást, a hívő ember békéjét is.** Azt a békét, melyet **csak Jézus adhat nekünk**, senki más. Engedjük, hogy lelkünkben ennek felismerése és megértése nyomán fellángoljon az öröm is!

II. Aquinói Szent Tamás tanítása az értelem ajándékának hatásairól

1. Bepillantást enged a kinyilatkoztatott igazságokba.

a) Az értelem ajándéka megérteti a járulékos tulajdonságok alatt rejtőzködő lényegét, amely

mindig a dolgok felszíne alatt van.

Amikor egy horgolt terítőt nézünk, akkor egy csomó cérnát látunk, de nem össze-vissza bogozva. Megértjük, hogy szeretetből horgolta valaki. Sőt látjuk mögötte az idős hölgyet is, aki szeretetből készítette el.

Vagy: az arsi plébános öreg híve órákon keresztül ott volt a templomban. Amikor Vianney Szent János megkérdezte tőle: „Mit csinál ott annyi ideig?“, csak ennyit válaszolt: „Ő néz engem, én nézem Őt.” A külsődleges, járulékos jelek, a kenyér színe alatt felismerte a lényegét. Megértette, tudta, hogy ott van az Úr, ott van az Ő szeretete. Megértette a kettőjük közötti szeretet áramlását. Ez a felismerés, ez a meglátás, ez a szeretet, ez a kölcsönös áramlás nálunk is az értelem ajándékából fakad.

b) Az értelem ajándéka megérteti a szavak mögött rejtőző értelmet, azt a kinyilatkoztatott igazságot, amelyet Isten akar nekünk üzeni. Emlékezzünk csak az emmauszi tanítványokra, akiket Jézus kísért az úton, és magyarázta nekik a Róla szóló Írásokat (vö. Lk 24, 13). Most **Jézus bennünket is kísért az utunkon, és magyarázza az Írásokat.** Eltölt minket is az értelem Lelkével, a Szentírás megértésének lelkületével, ajándékával. Nekünk is kifejti a Szentírást. Akkor *lángoljon a szívünk!*

c) Az értelem ajándéka képesít az érzékelhető jelek rejtett értelmének felfogására, mint ahogy megértjük, hogy például a szentségeknél a víz jelképezi a lelki megtisztulást. Bárcsak felismernénk, bárcsak megértenénk *az idők jeleit*, ahogyan azt Jézus sürgeti (vö. Mt 16, 3). **Használjuk az értelem ajándékát! Kezdjük belülről, lelkünk mélyéről nézni a dolgokat,** ahogyan Isten – aki bennünk is van – onnan néz minket, illetve a világunkat.

d) Az értelem ajándéka megérteti a dolgok mögött elrejtett szellemi valóságokat. Pl. a názáreti ácsban felismerjük a világ Teremtőjét. Igaz, a Szentírás nem írja azt, hogy a názáreti Jézus a világ Teremtője, de az értelem ajándéka képesít bennünket arra, hogy belássuk, megértsük: ha Jézus Isten Fia, akkor Ő a világ Teremtője is, mert az Atya a Fiúban a Szentlélek által teremtette a világot.

Mennyi mindent kellene még megértenünk a szellemi valóságokból, a lélek szférájában létező Igazságokról! Egy földi életen át tartó nézés, egy örökkévalóságot átívelő szemlélés, egy végtelenségig tartó kontempláció sem lesz elegendő arra, hogy mindent megértsünk Istenből. Ő szüntelenül tud majd mindig új és új szellemi ismeretet, szellemi megértést, sőt – mondhatjuk így is – szellemi élvezetet nyújtani nekünk. Ezért nem lesz unalmas a mennyország. Isten sohasem unalmas!

Ha egy szélesvásznú filmen tömegjelenetet vetítenek, akkor szinte nem is tudjuk, hogy hová tekintünk, melyik szereplőt nézzük. Egyszerre szinte nem is tudjuk átfogni az események sorozatát. Akkor a végtelenül nagy Istent hogyan tudnánk egyszerre átlátni? **Az értelem ajándéka** azonban mégis **segít Őt befogadni a lelkünkbe!** Tágítsuk egyre szélesebbre lelkünkben a megértést! A repülőgépről akár milyen magasról is nézünk lefelé, a valóságnak mindig csak egy kis darabkáját látjuk. Ahogyan a repülőgép előre „araszol” a levegőben, mindig újabb tájak bukkannak fel az utasok szeme előtt, mert nem tudják az egészet átlátni. De még magasabbról, Istenből – ha nem is tudunk mindent átlátni, mert kicsi a befogadóképességünk hozzá – sokkal többet fogunk látni! Bárcsak tudnánk egyre magasabbra emelkedni!

e) Az értelem ajándéka abban segít, hogy meglássuk az okban rejtőzködő, abból kibontakozó okozatot. Például a kereszt tövében csak vércseppeket látunk. Ebből megértjük, hogy Jézus vére eszközli, okozza az üdvösségünket, mert ez a vérontásig való engedelmesség, ez a véres áldozat szolgált az üdvösségünkre.

f) Az értelem ajándéka megmutatja az okozatban rejlő okot. Látjuk az okozatot, a teremtett világot, és abból ki tudjuk következtetni a végső Okot, a végtelen bölcs Istent, aki megteremtette ezt a hatalmas és szép világot (vö. *Summa Theologiae*, IIa IIae, q. 8. a. 1).

2. Az értelem ajándékának a másik hatása az, hogy – bár a hittitkok belátására nem képesít, mégis – **a hittitkokat olyan világossággal mutatja be, amely által a hitünkben megerősödünk.** Nem értjük meg például a Szentháromság titkát, de valahogyan rárezonál a lelkünk a megértés vonalán is erre a végtelen fölségű nagy Valóságra.

Szent Ágoston is gyötrődött, hogy nem tudja felfogni a Szentháromság titkát, míg meg nem értette, hogy egy kicsiny homokgödörbe sem lehet belemerni a tenger vizét, s rájött, hogy *kicsiny értelmünkbe sem lehet befogadni a Szentháromság végtelen nagyságát!*

Az értelem ajándéka mégis segíti az értelmünket, hogy átélhessük a hittitkokat. Például ha arról elmélkedünk, hogy ki az Isten, akkor – noha nem látjuk át teljesen az értelmünkkel, hogy Ő kicsoda – az értelem ajándékának segítségével mégis fel tudjuk fogni, hogy ki nem az Isten. Egy ilyen negatív, fosztó megközelítéssel ráérzünk a lényegre: kezdjük megérteni, hogy milyen lehet a végtelen Isten, mert létének nincs kezdete és vége; hogy Isten halhatatlan, mert Ő nem hal meg; láthatatlan, mert Ő tiszta Szellem. Anélkül, hogy látnánk és átértenénk a jelenlétét, valamennyire mégis megértjük, hogy ki az, aki itt van. Megértjük, hogy van, és itt van. Az értelem ajándéka tehát többletfényt, belső látást, megértést ad a hittitkokkal kapcsolatban.

3. Az értelem ajándékának harmadik hatása: **segít következtetéseket levonni a kinyilatkoztatott igazságokból.** Például Szűz Mária mennybevétele kifejezett szavakkal nincs benne a Szentírásban, de mégis kikövetkeztethető belőle. Megérthető, helyeselhető Isten magatartása, amellyel ezt a kiváltságos Szűzet ennyire kitüntette.

III. Hogyan ápoljuk az értelem ajándékát?

1. Egyre gyakrabban **indítsuk fel magunkban a hitet:** „Hiszem, Uram, amit Te mondottál!” A mi egyéni erőfeszítésünket, a mi hitünket az értelem ajándéka fogja elmélyíteni, tökéletesebbé tenni.

2. **Keressük** a kinyilatkoztatott igazságok mélyebb értelmét, és mondogassuk gyakran: „**Mit üzensz nekem, édes Istenem?**” Minden szentmise kezdetén indítsuk fel a vágyakozást: „Szeretném megérteni a tanításodat, Uram!” Tehát a mi **egyéni akarásunktól is függ, mennyire fejlesztjük ki magunkban** a Szentléleknek ezt a adományát, az értelem ajándékát.

3. **Kérjük:** „Istenem, világosítsd meg értelmemet a kinyilatkoztatott igazságok mind mélyebb megértésére!” Mondhatjuk a zsoltárossal: *Adj értelmet, hogy megtanuljam parancsolataidat! Adj értelmet, hogy törvényedet vizsgáljam! Adj értelmet nekem, hogy életem legyen!* (Zsolt 118, 73. 34. 144). Szabad így könyörögnünk: „Adj értelmet, belátást!”, mert Ő ezt meg is akarja adni nekünk.

4. Igyekezzünk **behatolni** a hittitkok mélységeibe, hogy azok jelentését, illetve jelentőségét felfogjuk. A Mennyei Atya szívesen kinyilatkoztatja ezek értelmét az alázatosoknak (vö. Mt 11, 25), megláttatja a kicsinyekkel (Tanquerey: *A tökéletes élet. Aszkétika és misztika*, 1344-1347).

IV. Az értelem ajándékának eredményei

1. Első gyümölcse a **boldogság.** Ahogyan Jézus mondja: *Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják az Istent* (Mt 5, 8), azaz mintegy megértik, szívükben belülről látják Istent. A tiszta lelkeket az értelem ajándéka képesíti Isten üzenetének mélyebb meglátására, megértésére. De ne csak magunk számára igényeljük ezt, hanem a katekumenek, vagyis a hittanulók és a katekéták, azaz a hitet tanítók számára is. De minden pedagógus számára is. Tehát minél jobban megértjük, megismerjük az Urat, annál jobban szemlélhetjük, szerethetjük Istent, értelmünk Urát.

2. Másik hatása: még megmarad a **misztikus homály.** Bár Isten *nem adja szűkösen a Szentlelket* (Jn 3, 34), következésképpen az értelem ajándékát sem, de mégis meg kell értenünk, hogy az Istennel való misztikus érintkezés homályban megy végbe (*oratio in caligine*), vagyis imádságunk a felhő homályában valósul meg, amely eltakarja előlünk az Urat. Titokzatos, *megközelíthetetlen fényességben lakozó Isten Ő* (vö. 1Tim 6, 16). Isten szemlélődésére vágyódó lelkünk ne lepődjön meg tehát, hogyha az imádságban Istent itt a földön nem ismerhetjük meg pontosan körvonalazott, világos, határozott ismerettel. Lelki szemünk előtt valami olyan fény borítja be Istent, amelyet még nem vagyunk képesek meglátni.

Ha repülön utazunk, sokszor látjuk, hogy egész országok ködben vannak. De értelmünkkel akkor is tudjuk, hogy ott vannak alattunk az emberek. Ha Istent felhő takarja el, az nem azt jelenti,

hogy Isten nincs ott, hanem csak azt, hogy mi ezzel a testi szemünkkel még nem láthatjuk. Értelmünkkel azonban mégis a felhő mélyére kerülhetünk, és ott lehetünk Nála!

3. A misztikus szemléletben a lélek tapasztalati érintkezésbe jut Istennel, aki viszont felfoghatatlan. Ebben a megértésben, ebben a megtapasztalt találkozásban **a misztikus lélek megismeri, megérti, hogy Isten létezik**. Boldogító tudomást szerez arról, hogy Isten van. Megérti – amennyire ez emberileg lehetséges – Isten egyes tulajdonságait, tökéletességeit, hogy Ő milyen végtelenül jó, stb.

4. A hatalmas nagy földgömbből mi szüntelenül csak kicsiny részleteket láthatunk. De ahogyan a természet világában szüntelenül előre tudunk haladni a megismerésben, úgy **Isten világából is egyre többet tud a szemlélődő lélek megismerni, megérteni**. A kutató, fürkésző emberi elmének hány évszázadra volt szüksége ahhoz, míg eljutott az atom megismeréséhez. A naprendszer kutatásának még most is csak az elején tartunk. Mennyi minden vár még arra, hogy a tudós elme felfedezze! Akkor csodálkozhatunk-e azon, hogy mindezek Teremtőjének megismerésében mennyi feladatunk van még? Amit mi magunk nem tudunk megérteni emberi erővel, azt Isten Lelke ajándékba adja, mint ahogy az egyetemen is ajándékba kapja a növendék a tudományt. Professzoraitól azt ismeri meg, amit ők már tudnak. *A Szentlélek mindent átlát, Isten mélységeit is... Mi az Istentől eredő Lelket kaptuk, hogy megismerjük, amit Isten nekünk ajándékozott* (1 Kor 2, 10. 12).

5. A megértés **nem jelent szükségképpen látást**. Az atomok világát már értjük valamennyire, de mégsem látjuk szabad szemmel, hiszen olyan parányiak. Isten világát sem láthatjuk át szemünkkel, mert oly hatalmas, de az értelem ajándéka által már kezdjük valamennyire megismerni, megérteni. Adományként kapjuk ezt a képességet.

Az a tény azonban, hogy kicsiny emberi szemünkkel még nem tudjuk látni a hatalmas Istent, nem jelenti azt, hogy Ő nincs is. Ő tőlünk függetlenül is létezik! Ő van! Az értelem ajándékával azonban **megadatik** nekünk ennek a láthatatlan **Istennek valamiféle látása**, teljesebb megértése.

Engedjük lelkünkre hatni Szent Ágoston most különösen aktuális szavát: „Ó, keresztény ember, értsd meg, hogy milyen nagy a te méltóságod!”

Hallgassuk csak az Úr szavát: „Gyermekem, kezdted érteni, hogy mennyire szeretlek téged?” Egyre jobban kezdjük megérteni a nagy igazságot: *Gyermekem, te most már tudod, hogy' szeretlek én! Válaszoljunk rá: Istenem, szeress még jobban, engem szüntelen!*